

recht ook wordt gedaan; maar welke in geenen deele afbreuk doen aan den hechten grondslag waarop de vaccinatie rust, en die in geenen deele steun kunnen leveren aan de bewering, dat de anti-revolutionaire partij het voor dien tijd reeds bij het rechte eind had.

Ook bij het licht, dat wij thans hebben, moet de juistheid erkend worden van de conclusies, waartoe de artsen in de laatste 100 jaren zijn gekomen, niet op grond van een dogma, maar op grond van de eensluidendheid der steeds bijgewerkte statistieken; niet slechts ten opzichte van het nut der vaccinatie, doch ook wat den dwang betreft, als onmisbaar voor het weren der pokken.

De nieuwe feiten zijn het voorkomen van een encephalitis postvaccinalis; een ziekte, die zich direct aansluit aan de vaccinatie. Ze komt in verhouding in Nederland meer voor dan in andere landen; in Zeeland in verhouding weer meer dan in de andere provincies; in kleine plaatsen meer dan in de groote. Kinderen op den schoolplichtigen leeftijd zijn er vatbaarder voor dan de jonge kinderen. Bijna in alle maanden komen gevallen voor, doch in Maart het meest. Op grond van het feit dat de encephalitis onder invloed van plaatselijke en tijdelijke factoren staat, en er geen parallel bestaat met het aantal vaccinaties in een bepaalden tijd of in bepaalden streek, en niet afhankelijk van een bepaalde stof, wijst er op, dat er geen direct verband staat, maar een indirect <sup>1)</sup>. De smetstof der encephalitis is er, de vaccinatie verhoogt de voorbeschiktheid. Dit is te vergelijken met de encephalitis epidemica lethargica, die vooral na de influenza optreedt, en als zoodanig ook een nieuwe ziekte is.

Dezelfde fout als in het schrijven van Prof. Bouwman voorkomt, en denzelfden geest ademend, vind ik terug in „een driestar” van de Standaard. „Wij wezen eenigen tijd geleden op de gevaren, die nog altijd verbonden zijn aan de inenting tegen de pokken. Die gevaren waren er altijd

1) Tijdschrift voor Geneesk. 27 Oct. '27.